

Bladet

NATURSKOLEFÖRENINGEN • NR 4/10 • ÅRGÅNG 24

VINTER

NATURSKOLEFÖRENINGEN

är en intresseförening för människor som arbetar med utomhuspedagogik.

Vi arbetar för en idé; att lära in ute. Positiva upplevelser i naturen är grunden för att förklara ekologiska samband och för att förstå miljöfrågorna. Kunskapen om naturen börjar i naturen!

MEDLEMSSKAP

Enskilda personer och organisationer är välkomna som medlemmar. Enskild medlem får ett ex. av Bladet, som utkommer med fyra nummer per år. Institutioner får 3 ex. per nummer.

ÅRSAVGIFT

- enskilda medlemmar 220 kr
 - organisationer/institutioner 460 kr
- Anmäl dig på föreningens postgiro 493 33 84 - 2. Uppge namn, adress och telefon.

ADRESS

Naturskoleföreningen
c/o Kristina Jarnedal
Tenorgatan 14
421 38 Västra Frölunda

BLADET

Naturskoleföreningens medlemstidskrift. Utkommer med fyra nummer per år.

ANSVARIG UTGIVARE

Stina Lindblad

REDAKTÖR

Robert Lättman-Masch

ADRESS

Bladet
c/o Robert Lättman-Masch
Strandvägen 2
148 30 Ösmo
Tel. 08-520 73708
robert.lattman@naturskolan.pp.se

HEMSIDA

www.naturskola.se

TRYCK

Affärs- & Tidskriftstryck, Vallentuna

UPPLAGA

1200 ex.

PAPPER

Multi Art Silk
Miljömärkt "Bra miljöval"

ANNONSER

Helsida 600 kr
Halvsida 300 kr
Kvartssida 200 kr

MANUSSTOPP

Nr 1/11 1 februari

FRAMSIDA

Foto: Torbjörn Wrange

STYRELSEN

kan Du vända Dig till om Du vill veta mer om föreningen eller har någon idé som Du vill framföra.

ORDFÖRANDE

Stina Lindblad
Hyttö Naturskola
Älvkarleby kommun
Box 4
814 21 Skutskär
070-645 11 92
stina.lindblad@fcedu.alvkarleby.se

KASSÖR

Kristina Jarnedal
Tenorgatan 14
421 38 Västra Frölunda
070 767 51 59
kristina.jarnedal@utb.harryda.se

LEDAMÖTER

Agneta Fries
Skogsbrynet 2
903 43 Umeå
090-13 87 83, 070-22 06 358
agneta.fries@umea.se

Gun Jacobsson
Anders Billes väg 2
240 10 Dalby
046-209486, 0706-545057
s-e.gun.jacobsson@telia.com

Kalle Lindeborg
Lidberga 3
186 91 Vallentuna
08-51025325, 070-720 44 86
kalle.lindeborg@swipnet.se

Pessi Liukkonen
Ängomsvägen 16
86433 Matfors
060-614184, 073-0538088
pessi.liukkonen@sundsvall.se

Torbjörn Wrange
Bävervägen 19
654 68 Karlstad
070-221 23 60
torbjorn.wrange@karlstad.se

Britt Eklöf
Långviken 409
69492 Hallsberg
070-55-88-547
naturskolan@skola.kumla.se

Anders Sjöberg
Torkilsväg 7C
791 52 Falun
070-231 25 50
naturskolan@falun.se

REDAKTÖR FÖR BLADET

Robert Lättman-Masch 08-52073708

WEB-ANSVARIG

Sam Peterson 044-13 63 61
naturskolan@utb.kristianstad.se

INFORMATIONSMATERIAL

Naturskoleföreningen har material till mässor, föreläsningar och utställningar. Behöver du informationsfoldrar, låna föreningens Power Point eller Roll up, köpa tygmärke med Naturskoleföreningens logo kontakta Stina Lindblad på tel 070-645 11 92.

TILL ALLA SKRIBENTER

Vi är tacksamma om Du hjälper oss med några enkla saker när Du skriver i Bladet:

- Dela upp texten i mellanrubriker.
- Skriv gärna bildtexter.
- Bifoga illustrationer eller foton med hög upplösning.
- Skicka en fil med din egen layout där det framgår var bilder passar. Skicka också en ren fil där Du sparat texten i Word i typsnitt Times new roman 10 p utan inslag av layout, tabeller eller andra finesser som finns i textprogrammet.
- Det går bra att skicka material som e-post:
robert.lattman@naturskolan.pp.se

Bladet 4/10

Föreningssida.....	2
Ledare.....	3
Magiska ögonblick.....	4
Skidutflykt.....	7
Isdagar på Uppsala Naturskola.....	8
Vinter på Vattunöden.....	11
Skidlek.....	13
De 5 stora rovdjuren.....	15
Naturskolan i Tierp.....	16
Fakta om LONA.....	17
Skogen som klassrum.....	18
Naturrutan.....	19

Ansvar för innehåll i detta nummer:

Naturskolor i Uppland

PÅ HAL IS

Kan man verkligen vara ute en hel dag med en skolklass på vintern? Den frågan får vi ofta på naturskolan, både av föräldrar och lärare. Visst handlar det om lite förberedelser i form av information om kläder. Converse-kängor funkar till exempel dåligt en dag på isen. Täckbyxor är lite töntigare än tajta jeans kan tyckas, men de täckbyxförsedda eleverna är alltid gladare än de som hellre vill vara snygga än varma! Till min glädje märker jag nu att mina elever börjar bli så vana vid att åka till naturskolan att de är relativt välklädda när de kommer. Eller, som i vissa fall, de blir välklädda när de kliver av bussen för då åker varma kläder fram ur påsar och ryggsäckar.

Vinterdagarna på min naturskola brukar rikta sig till åk 8 och 9, men då och då tar SFI (Svenska för invandrare) mod till sig och hänger med ut i kylan. Våra SFI-grupper består, som de flesta andra, av nästan enbart utomeuropéer. Många är dessutom traumatiserade genom upplevelser av krig, men sällan har jag hört vuxna människor skratta så mycket på en och samma dag som just denna kalla torsdag för två år sedan. De flesta i gruppen hade aldrig varit med om snö- och isaktiviteter tidigare och kläderna var inte de bäst lämpade. Men det löstes genom lån från naturskolan och en stor eld.

Det var över en meter snö på Hyttön, där naturskolan ligger. Isen var tjock under snön men inte plogad. Det första vi gjorde var därför att

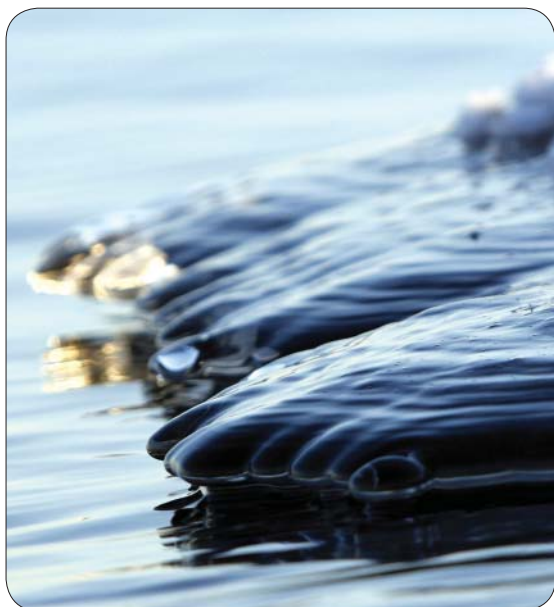
ploga upp en rundbana på ca 30 meter med hjälp av skyfflar och kvastar. Det var ett riktigt kraftprov och gjorde alla varma trots tunna jackor! Alla i gruppen ville sedan prova på att glida fram över isen. Våra långfärdsskridskor passar på alla typer av skor och är snabba att ställa in så vi kan göra det på plats på isen. De som hade lågskor bytte skor med kompisar i gruppen. Utrustningen vållade alltså inga problem, det var det där med balansen som blev utmaningen. Bambi på hal is är bara förnamnet. Jag minns särskilt en man från Irak som ramlade samma ögonblick som han ställde sig upp. Han kom bara ett par meter, trots att han övade hela dagen, men han skrattade hela tiden. Skridskoåkningen blev också en avancerad samarbetsövning som gick ut på att stötta varandra runt banan. Även de som hade vanliga skor på fötterna var ostadiga. Att åka långfärdsskridskor med det här gänget är bland det roligaste jag varit med om på naturskolan och det blev en dag av kamratskap och glädje blandat med friluftliv och naturupplevelse. Lärarnas kommentar efteråt var att gruppen verkligen behövde ett avbrott i sin annars ganska bekymmerstyngda vardag och att de aldrig tidigare fungerat så bra tillsammans.

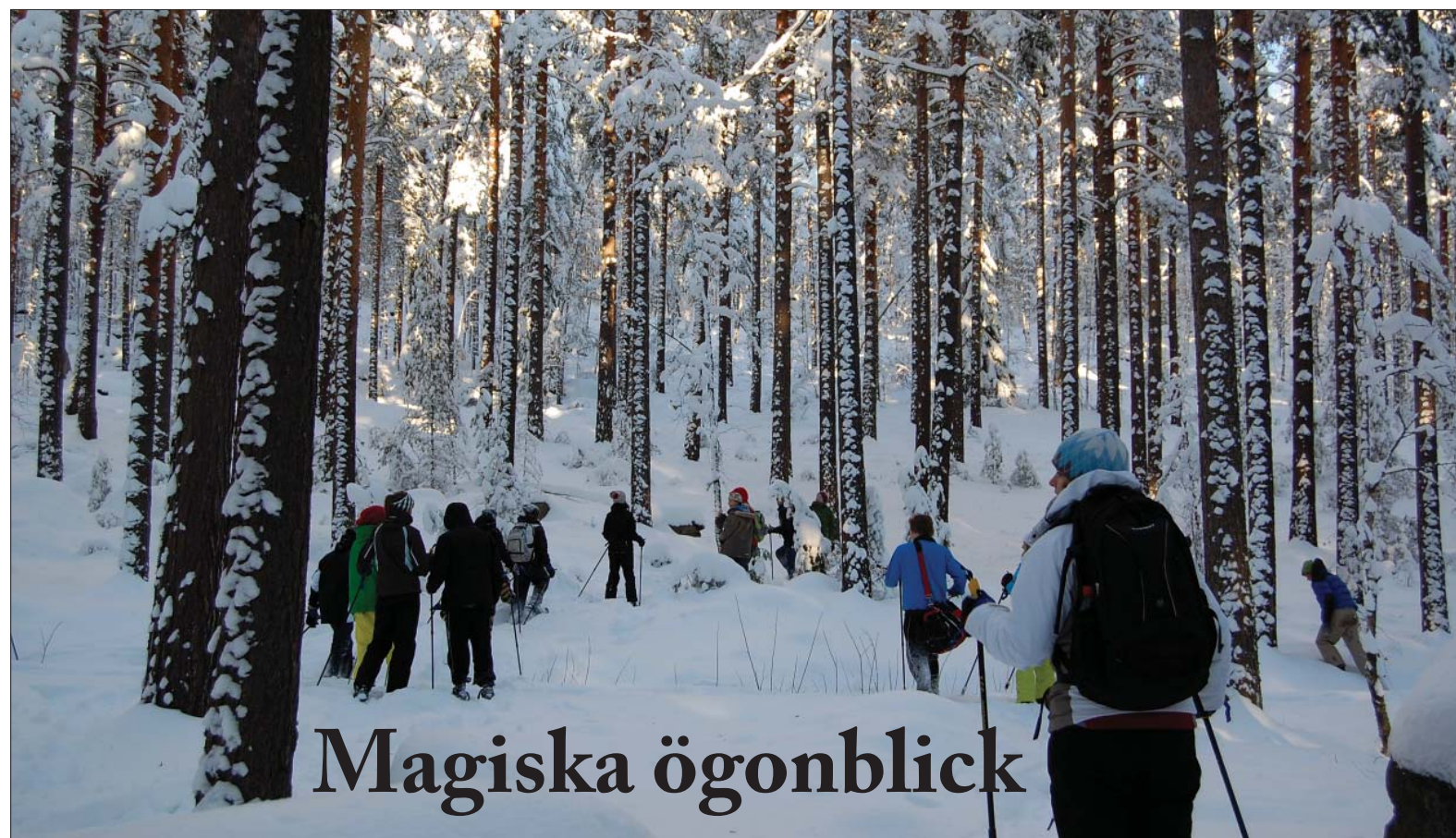
Sigtuna naturskola höll två år i rad väldigt inspirerande kurser på tema säkerhet 2003 och 2004. Vi var många som gick kurserna och blev inspirerade till ett mer avancerat vinterprogram. Tack för det Peja och Janne!

Vad gör man då med en hel klass under den vintriga delen av året? I det här numret av Bladet har vi försökt samla en del godbitar och hoppas kunna inspirera fler att flytta ut undervisningen även på vintern!

STINA LINDBLAD

FOTO: TORBJÖRN WRANGE

Magiska ögonblick

Det är en strålande vacker höstdag i månadsskiftet oktober - november. Vi är på lägerskola med en 5-6:a i Faluns utmarker, Finnskogsorten Svartnäs. Idag är det trötta elever efter gårdagsnattens möten med både utklädda och gamla hederliga spöken i den vackra prästgården ute på udden i sjön Svarten. Jag skjuter ut min kajak och tar ett par paddeltag till min elev Johan som sitter i min andra kajak någon meter ut från stranden.

- Känns det bra Johan, säger jag och ett stort leende möter mig till svar. Han har aldrig paddlat kajak förut men kommer snabbt in i rytmen. Sjön och omgivningen är fantastisk, höstsolen värmer, alla lövträd tävlar i färgprakt och vattenytan ser trögflytande eller oljigt stilla ut. Det är så fint att känslan vill bubbla ut ur mig som ett av Ronjas vårskrick! Undrar hur han upplever allt det här, tänker jag. Han pratar inte, tittar inte åt mitt håll så mycket, paddlar lugnt och det blir mycket längre än jag tänkt från början. Känner han som jag att upplevelsen är magisk?

- Anders, det här är det härligaste jag har varit med om i hela mitt liv, säger han plötsligt.

Jag bara myser och förstår att jag verkligen har nått djupt in i hans själ och att vi skapat ett gemensamt

minne. Vi paddlar mycket lugnt tillbaka mot de livliga klasskamraterna vid stranden, men helst vill vi att detta magiska ögonblick aldrig ska ta slut.

Det är en härlig utmaning för oss utomhuspedagoger att hitta in i själen på eleverna i 13-17 årsåldern. Hur ska vi få dem att klä sig rätt, njuta av friluftsliv och vår underbara natur? Genom åren som utepedagog har jag upplevt många underbara stunder med elever ute under stjärnorna i lägereldens sken. Vi har snackat om livet, björnjakter, Finnskogsfolk, stjärnor, planeter, ugglor och nattens ljud etc. Pratet har liksom kommit rakt ut från hjärtat eller själen och många gånger har jag känt en enorm närhet och trygghet med gruppen. Vi har fått minnen för livet.

Hälsans år

Hur kan vi på naturskolorna främja möjligheterna för eleverna att få uppleva dessa magiska stunder?

Under läsåret 2006-2007 hade Falu kommun Hälsans år och vi på Falu Naturskola satsade stort på att köpa en klassuppsättning med moderna snöskor. Vi hade pengar kvar i budgeten inför bokslutet och vår magkänsla sa att detta skulle bli något som många elever skulle ha stor glädje av. Nu har det gått några år med fina vintrar och våra snöskor har

fått bekänna färg. Massor med barn i ålder från 3-16 har lekt, utforskat och kämpat på våra snöskor. De pedagoger som lånat snöskorna är alla entydigt positiva. Snöskor känns fortfarande som något nytt, spännande, lätt att använda och alla kan komma ut.

Snöskor i förskolan

Förskolläraren Lena Enberg på förskolan Myran i Falun säger:

"Alla våra 21 barn, i åldrarna 3-5 år, på avdelningen har provat. Det har gått lika bra som jag tänkte mig när jag fick idén vid en fortbildningskurs på Naturskolan. Det kändes som något nytt och kul för både oss pedagoger och barnen. Förskolan ligger ju vid stadsparken så vi har skogen och äventyret in på knuten. Snöskorna är så lätta att använda och barnen får givande motorisk träning och balans samtidigt som vi har riktigt kul. Vi längtar efter vinter och snö, då kommer vi och lånar dem på nytt!"

Snöskor i skolan

Fritidspedagogen Mattias Wahlström på Hälsingbergsskolan i Falun säger: "Vi har använt naturskolans snöskor både på skolgården och i den närliggande skogen. De ger fantastisk bra träning och förberedelser till skidåkning. Skolan har tillgång till längdskidor så alla elever kan komma

ut i spåret. De yngre eleverna till åk 2 har ganska bra tillgång till skidor hemma sedan blir det svårare ju äldre de blir. Det är då skolans skidor och pjäxor kommer till pass. Med snöskorna får vi ut alla elever på samma premisser och de tränar på att ramla, resa sig och röra sig fritt i terrängen - mera fritt än med skidor. Jag brukar även göra hinderbanor på skolgården och andra rörelselekar med snöskor. Med snöskorna i skogen kan vi ströva runt mera och är inte bundna till ett spår. Ibland skapar jag flera stigar och trampar upp upptäckarspår eller t ex ett hjul till eleverna med snöskorna som de sedan kan nyttja utan snöskor. Jag skulle vilja jobba mera med snöskoäventyr där eleverna smyger ut i små grupper, löser uppdrag och upplever spänning. Snöskorna förlänger säsongen för uteverksamheten. De hjälper oss att fixa förutsättningar att vara ute vid tuffare förutsättningar .”

Snöskor på högstadiet

Idrottsläraren Daniella Johansson-Donnerstag på Britsarvsskolan lyser som en sol när jag kommer och ska prata snöskor. Hennes entusiasm går inte att ta miste på. Hon har lånat snöskor under några vinterveckor de senaste tre åren och det har verkligen varit toppen, säger hon. Alla mina 250 högstadielevs har haft kul på

era snöskor. Vissa elever har varit ute flera gånger och de vill ut igen! De tycker det är spännande, ja lite exotiskt faktiskt och de behöver inte kunna någon speciell teknik. Alla kan på en gång! De upptäcker att de plötsligt behärskar en vintersport och de kommer till helt nya platser under vintern. Vi brukar vandra upp till toppen av Jungfruberget ibland. Det är brant uppför och utmanande men härligt när vi kommer till toppen med utsikt över hela Falun. Jag märker att eleverna utvecklas hela tiden och utmanar sig själva. Våra vinterfriluftsdagar har även kommit att innefatta långturer på snöskor och det har verkligen varit en hit. Vi har kunnat göra ett helt tema runt snöskorna med kunskaper om bra kläder och glädjen av friluftsliv. För de som inte har haft bra skor har skolans långfärdsskridskokängor kommit till pass och de har fungerat bra med snöskorna. Det är så enkelt att komma ut med snöskorna, vi kan starta på skolgården för ett lektionspass 20-30 min eller en heldagsvandring från skolan. När jag ser mina elever på snöskor önskar jag att sporten växer och att de får möjligheter att göra det även på fritiden. Snöskor skulle nog också kunna bli en delgren i vår klassiker Britsbragden på skolan. Idag är det simning 1000 m, cykling 30 km, löpning 10 km och skidor 18 km som

ca 230 elever genomför.

Jag måste berätta om en grupp elever som jag hade en snöskovandring med där jag förstod att de skulle få det riktigt tufft att orka. För idrottsklasserna hade motsvarande vandring gått på ett kick men dessa elever slet långt efter mörkrets inbrott. De kämpade riktigt bra med lite sämre förutsättningar. Många var helt slut när vi kom tillbaka men enormt stolta. De la upp massa bilder på Facebook och berättade om sina strapatser. En av de tjejer som hade det tuffast anmälde sig sedan till heldagsvandring på snöskor på en kommande friluftsdag. Det är ett härligt minne! Ska du verkligen skriva hur positivt det är med snöskor, säger Daniella med ett stort leende. Jag är livrädd att flera ska komma på att låna snöskorna! Kan jag få boka några vinterveckor redan nu, avslutar hon.

Entusiasm

Det känns härligt att prata med dessa entusiastiska pedagoger som tar sig ut i det fina vinterlandskapet på äventyr med sina elever. Jag tror att nyckeln för att skapa intresse för friluftsliv startar där, med entusiastiska vuxna som kan

ge eleverna tillfällen till utmaningar, spänning, nya stimulerande miljöer, kluriga problem i ett sammanhang som tränar samarbete. Äventyr för stora och små ligger mig varmt om hjärtat. Luleå Tekniska Universitet med kursen i Äventyrspedagogik har gett mig härliga verktyg att använda med eleverna. Snöskorna kan här förvandlas till en viktig agentpryl som tillsammans med en enkel walkie-talkie kan få de små agenterna att lösa spännande problem och lära sig massor samtidigt. De kanske ska undersöka vilka vilda djur som finns i ett område genom att inventera spår och meddela sig till basen på engelska. Andra magiska tillfällen är att gå en månskenstur när det känns som om man skulle kunna plocka ner en stjärna från den sprakande vintergatan. Vi flera tillfällen har jag arbetat med "Vän med mörkret"-övningar något som eleverna i alla åldrar verkligen tycker är spännande

liksom kollegor och föräldrar. Det är även något som skulle kunna ingå som ett tema runt säkerhet med hur man kan göra i en vilsesituation. Min 17-åriga dotter tycker att skolan ställer krav på eleverna att ha bra kläder och skor vid friluftsdagar men de ger ingen kunskap om vad som är bra kläder och skor. Det blir upp till varje elev att tolka vad som är bra utrustning för en vinterdag i skogen utan att de har erfarenhet av det.

Naturskolans snöskor

Om ni har intresse av att skaffa moderna snöskor så kolla in dessa adresser och telefonnummer.

Crescent Moon 08-661 82 00 www.head2foot.se
Gipron 0708-247 687 www.klingheim.se
TSL 0708-247 687 www.klingheim.se

Naturskolan i Falun har 30 par TSL 205, varav några 225 för tyngre äventyrare. Nya numret av UTE-magasinet nr 8 2010 har en förteckning över nya snöskor på marknaden med priser, fakta och inköpsställen. Denna sammanställning kommer förmodligen att ligga på deras webbplats senare där de brukar samla tester av olika slag.

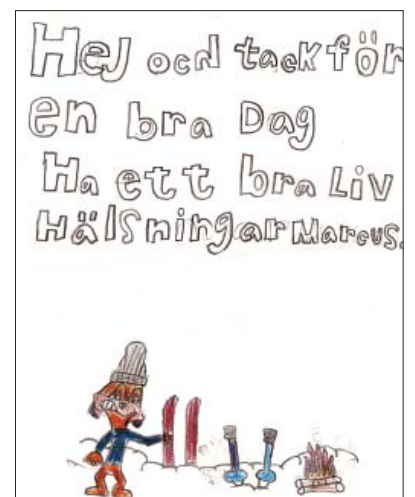
Vi ses på något agentevent i vinter!

TEXT: ANDERS 007 SJÖBERG,
FALU NATURSKOLA

FOTO: ANDERS SJÖBERG OCH
DANIELLA JOHANSSON-DONNERSTAG

Skidutflykt med Enabygdens Naturskoleverksamhet

Isdagar på Uppsala Naturskola

Pimpelfiske.

Förberedelser för plurr.

Isskulptur.

Att våga ta steget...

...och ta sig upp ur en svår situation.

Vinter på Vattunöden

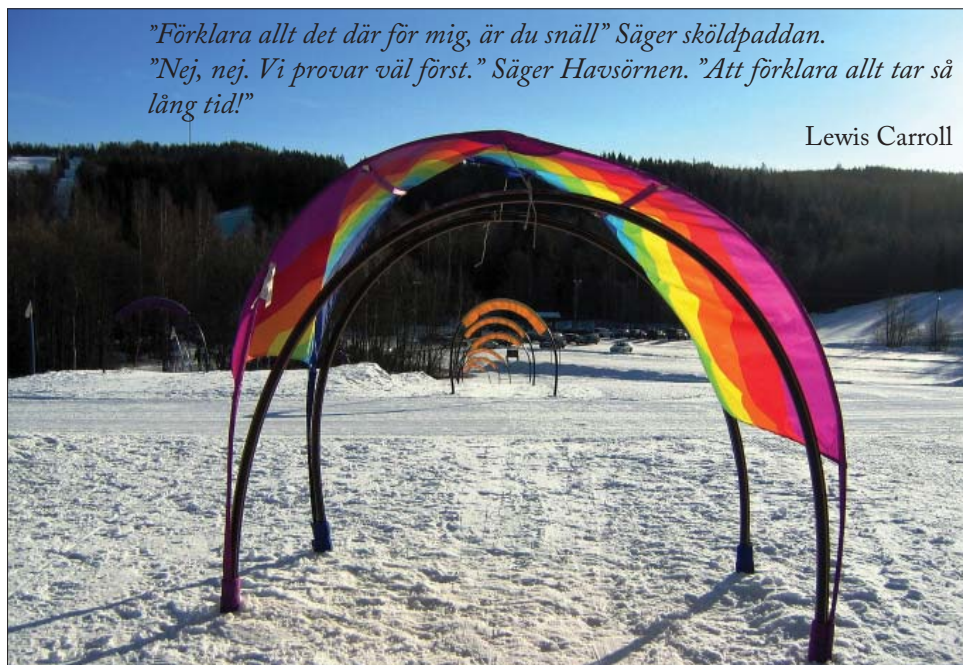

Skidlek – Skileik – Hiihtomaa

*"Förklara allt det där för mig, är du snäll" Säger sköldpaddan.
"Nej, nej. Vi provar väl först." Säger Havsörnen. "Att förklara allt tar så
lång tid!"*

Lewis Carroll

De 5 stora rovdjuren – en vinterresa genom Västerbotten

Umeå Naturskola är nu inne på tredje året med rovdjursdagar i Västerbottens femteklasser. Det började 2008 då vi fick i uppdrag av Länsstyrelsen att, med medel från Naturvårdsverket, besöka fem inlandskommuner. Vi har jobbat heldagar med klasserna och tagit upp de 5 stora rovdjuren, varg, björn, lo, järv och kungsörn. Med bilen fullpackad med djursiluetter, viltskadecentrums rovdjurslåda, älgklövar mm, har vi sen dess styrt kosan mot Storuman, Vilhelmina, Dorotea, Malå och övriga inlandskommuner under vintermånaderna.

Hur ser då en rovdjursdag ut? Vi börjar inomhus med ett bildspel om de 5 stora. Vargskinn, björnram mm, från rovdjurslådan är också fascinerande. Eleverna har mycket att berätta, om egna rovdjursmöten och det man hört av t ex morfar och mamma. Vi fortsätter utomhus. Gruppvis har eleverna fått dramatisera en händelse med ett rovdjur och ett bytesdjur. De får djursiluetter i naturlig storlek och spårstämplar, så att de kan gestalta händelsen. Gul och röd karamellfärg i schampoflaskor kan användas för att visa kiss- och blodspår i snön. De redovisar för de andra grupperna och agerar naturbevakare som berättar för journalister om vad som hänt. Uppfinningsrikedomen är stor, trots att de får kort tid på sig för

förberedelser. Vi vill med dramat visa på att det är helt naturligt att djur blir dödade av andra djur och att detta är rovdjurens sätt att överleva. Som en elev sa: - Vad ska de annars äta?

Efter lunch är vi inne och ser en kort film. Inför en fingerad debatt där klassen delas i två hälften, en för rovdjuren och en mot, får de spåna argument. Debatten är ibland livlig, men ofta märker vi också att eleverna inte är så tränade i den metoden. Vi tittar en liten stund på filmen Björnens rätta ansikte, som vi sen ger till klassen. Avslutningsvis lämnar vi en del material och läser ur Nisse Karlssons dagbok från ett vargmöte under en paddeltur i Kanada.

Så här skriver en elev i sin utvärdering:

"Jag älskar djur! Det här var en av

de bästa dagarna i mitt liv. Jag lärde mig lite saker om kungsörnen och järven. Annars kunde jag det mesta. Men det var ändå extremt intressant. Den där debatten vi gjorde om rovdjur ska finnas eller inte, jag är i alla fall för. Rovdjurdramat var en av de roligaste sakerna vi gjorde. Vi repeterade fyra gånger och jag tycker det blev ganska lyckat. Kungsörnen är ett av mina favoritdjur. Även vargen. Det var jättehärligt att höra om Nisses resa i Vildmarken! Oj, så mysigt att höra vargarnas sång i verkligheten! Jag hade redan sett filmen Björnens rätta ansikte. Jag tänker gå ut i skogen mycket mer nu! Jag hoppas att jag någon dag i framtiden kommer att få möta en varg i verkligheten."

Inför hösten 2010 har vi ett samarbete med Rovdjurscentret De 5 stora. Där kan man också finna mycket användbart material: www.de5stora.com

TEXT: AGNETA FRIES
FOTO: HANS LINDBORG
UMEÅ NATURSKOLA

Naturskolan i Tierp

Naturskolan i Tierp, ett helt nytt projekt, vi har fått chansen att bygga upp nåt spännande på egen hand. Vi som fått det förtroendet av kommunen är Katarina Larsson, 1-7 lärare med 10 års erfarenhet av att arbeta på och driva en I Ur och Skur Skola F-6, och Ulrica Timbré, hälsopedagog med 5 års erfarenhet av att arbeta med upplevelsebaserad pedagogik för elever på Hälsoäventyret i Uppsala. Vi träffades i början av juli 2010 och gick tillsammans med biträdande rektor igenom lite grann hur projektet var tänkt. Vi hade sedan sommaren på oss att suga på karamellen och komma på idéer. I mitten av augusti satte vi igång, med basen på Hållnäs skola, där vi nu bygger upp vårt förråd av material och kontakter till naturskolan. Vi har också fått tillgång till en lada som står utanför skolan. Den ska vi nu inreda vartefter med allt möjligt som känns naturligt för verksamheten. Naturskolan i Tierps kommun är ett projekt på 3 år som är ett samarbete mellan Tierps kommun och Upplandsstiftelsen. Projektet har också fått LONA-pengar.

INSPIRATION OCH IDÉER

Hur skulle vi då nu sätta igång med allt? Med två tomma händer, ett öppet sinne och massor av bubblande fantasi var vi tvungna att börja i någon ände. Vi kände båda att vi skulle behöva börja med att kontakta några naturskolor för att göra studiebesök. Genom ett fantastiskt mottagande på Hyttö Natur- och teknikskola, Uppsala Naturskola, Upplandsstiftelsens naturskola och Falu Naturskola blev vi inspirerade av verksamheterna som bedrivs där. Fyllda av idéer och tankar började vi planera för vår naturskola. Vi beställde hem massor med litteratur som passade uppdraget och läste på alla naturskolors hemsidor. Vi fick förmånen att delta på kurs i "Utomhuspedagogik för förskolebarn" som Evis Engman på Falu Naturskola höll i och även på Kajsa Molanders kurs "Leka och lära matematik ute", på Upplandsstiftelsens Naturskola. Fullmatade med inspiration och en längtan efter att få sätta igång satte vi oss ned och skrev ihop ett presentationsblad

om oss, en verksamhetsbeskrivning samt ett måldokument för att tydliggöra vår uppgift.

ÖVNINGSBUFFÉ

Vårt första uppdrag som naturskola är att försöka hinna med att träffa och fortbilda kommunens personal inom förskola, fritids och förskoleklass. Tierps kommun har förskolor och skolor spridda över ett ganska stort geografiskt område och totalt rör det sig om ca 35 enheter. Vi skickade information om oss och naturskolor i allmänhet till alla enheter och satte samtidigt igång att ringa runt och boka upp oss för besök. Nu åker vi runt och besöker förskolegrupper i olika åldrar, är med på en utedag och bjuder på en buffé av övningar. Vi deltar även på personalmöten där vi presenterar oss närmare och berättar om uppdraget att fortbilda förskolepersonal och lärare i deras egen närmiljö.

Vi vill inspirera med kurser, träffar och ge förslag på metoder, så att tankar och idéer föds, därför är fortbildning av personalen viktig, som ett nästa steg. Att tillsammans utveckla idéer om hur skol- och förskolegårdar kan utformas så att de inbjuder till lustfylld lek, rörelse och samtidigt kan vara en plats för undervisning i naturen.

ORDINARIE VERKSAMHET

Projektet känns mycket spännande för oss och för att få projektet att övergå till ordinarie verksamhet är det viktigt att få med alla beslutsfattare på tåget. Vi planerar därför att bjuda in skolledningsgruppen och politiker till naturskolan på en upplevelsedag så de förstår hur viktigt det är för våra barn och elever att få vistas ute i naturen. Att leka in kunskap, förbättra hälsotillståndet och samtidigt ha en massa skoj.

Hittills har vi bara mött positiva reaktioner och förväntningar inom personalgrupper. Som sagt, det är ett spännande uppdrag att starta en ny naturskola. Vi känner också ett stort stöd från er befintliga naturskolor och tackar för det.

Ni är varmt välkomna att kontakta oss!

TEXT OCH FOTO: KATARINA LARSSON OCH ULRICA TIMBRÉ
KATARINA.LARSSON@UTB.TIERP.SE
ULRICA.TIMBRE@UTB.TIERP.SE
TEL. 070-0898 226

Fakta om LONA

Under 2010 (och 2011, vår kommentar) kan kommuner åter söka bidrag för Lokala naturvårdsprojekt (LONA). Naturvårdsverket har fördelat nära 50 miljoner kronor till länsstyrelserna för vidare förmedling till kommuner.

Under 2004-2006, fanns LONA-medel för satsningar på naturvård och friluftsliv i kommunerna. Naturvårdsverket har nu förmedlat pengar till länsstyrelserna ur anslaget för biologisk mångfald. Ansökan om lokalt naturvårdsbidrag söks av kommunen hos länsstyrelsen i det län projektet ska bedrivas. Vänd er till länsstyrelsen för att få information om sista ansökningsdatum 2011.

Utvärdering av tidigare LONA

Den lokala naturvårdssatsningen har kraftfullt bidragit till att genomföra

natur- och friluftspolitiken i enlighet med regeringsskrivelsen En samlad naturvårdspolitik 2001/02:173. Erfarenheterna bör tas tillvara i framtida satsningar, så att kommunernas engagemang i naturvård och friluftsliv hålls vid liv. Det visar Naturvårdsverkets utvärdering av hur den lokala naturvårdssatsningen har bidragit till att uppfylla miljökvalitetsmålen, som vi gjort på uppdrag av regeringen.

1 513 projekt har genomförts i 261 kommuner med stöd av 285 miljoner kronor från staten.

Naturvårdsnytta

Nyckelordningen för satsningen är naturvårdsnytta, lokala initiativ och lokal drivkraft, friluftsliv, samverkan och partnerskap, folkhälsa, tätortsnära natur och tillgång till denna.

Följande kategorier har fått stöd:

- kunskapsuppbyggnad
- framtagande av underlag, till exempel

kommunala naturvårdsprogram

- områdesskydd
- vård och förvaltning av områden, naturtyper och arter inklusive åtgärder som främjar friluftsliv i natur- och kulturmiljö
- restaurering av områden, naturtyper och bestånd av arter
- information, folkbildning och annan kunskapsspridning

Goda exempel

Naturvårdsverket har tagit fram flera broschyrer och startat en databas för satsningen. I databasen har kommunerna lagt in sina projekt. Läs mer på:

<http://swenviro.naturvardsverket.se/dokument/epi/lona/start.php>

Kontakt på Naturvårdsverket: Ingegerd Ward, ingegerd.ward@naturvardsverket.se, 08-698 13 82

SAXAT FRÅN NATURVÅRDSVERKET'S HEMSIDA
WWW.NATURVARDSVERKET.SE

Att lära in matematik ute på mjölkpaketen

Nu i höst har vi som dricker Arla-mjölk kunnat njuta av utematteövningar på baksidan av mjölkpaketen. Källa: Att lära in matematik ute – Naturskoleföreningen. Häftigt! Det lär vara Sveriges bästa annonsplats.

Den ena baksidan handlar om höjd och omkrets på träd. Den är bra och kommer från vår bok. Den andra sidan har vållat en del problem. Den handlar om gäddor och fiskekort. Många har hört av sig till oss och varit upprörda/bekymrade över att uppgifterna är fel. Det är de inte. Det som är fel är att uppgifterna inte har med vår bok eller utomhuspedagogik att göra. Arla har själva skapat uppgifterna.

För er som legat sömnlösa över dessa problem, är det så här:

A: Ett fiskekort och en burk mask kostar tillsammans 25 kronor. Kortet kostar 20 kronor mer än masken. Hur mycket kostar masken?

Svaret är att kortet kostar 22.50 och masken 2.50, då kostar ju kortet

20:- mer än masken. Detta kan man komma fram till genom att pröva sig fram, eller genom att göra som de gör på mjölkpaketen, räkna med X.

$$2X + 20 = 25$$

$$2X = 25 - 20$$

$$2X = 5$$

$$X = 5/2$$

$$X = 2.50$$

B: Du fångar en gädda men vägen är trasig. Gäddan väger två kilo + hälften av sin egen vikt. Hur mycket väger gäddan?

Svaret är att gäddan väger 4kg. Två kilo + hälften av fyra kilo = fyra kilo. Detta kan man också komma fram till genom att pröva sig fram, eller göra som Arla och använda sig av X.

$$X = 2 + 0.5X$$

$$X - 0.5X = 2$$

$$0.5X = 2$$

$$X = 2/0.5$$

$$X = 4$$

Men detta har ju mycket lite med utomhuspedagogik att göra. Dessa uppgifter hade ju inte varit lättare att lösa om man stått där med gäddan i famnen.

Mycket bättre är uppgiften från det första mjölkpaketet, om att

avgöra hur högt trädet är. Det är en utmärkt uppgift att ge elever eller vuxna i skogen. Uppgiften går att lösa på många olika sätt. Det viktiga är att eleverna använder sin fantasi och de kunskaper de har. Om de får samarbeta i grupp brukar det gå allra bäst.

Om ni vill fördjupa er i hur man kan mäta höjden på ett träd så rekommenderar vi boken Att lära in matematik ute sidorna 78 - 82, du hittar den på Naturskoleföreningens hemsida www.naturskola.se Om ni vill diskutera mer matematik ute vänd er gärna till mej.

TEXT: KAJSA MOLANDER
UPPLANDSSTIFTELSENS NATURSOKOLA
NATURSKOLAN@UPPSALA.SE
018 - 727 80 54

Skogen som klassrum

Naturskoleföreningen har under 2009 och 2010 samarbetat med Naturskyddsföreningen i projektet Skogen som klassrum. Naturskolepedagoger har rest runt till kommuner utan naturskola och fortbildat hela personalgruppen i minst tre skolor i varje kommun. Naturskyddsföreningens kretsar har hjälpt till under fortbildningen och varit viktiga i planeringsfasen då skogsområden nära skolorna valts ut. Naturskyddsföreningens kretsar och de aktiva i dem finns också kvar på orten och kan behålla kontakten med skolorna när naturskolepedagogen åkt hem.

Syftet med fortbildningen Skogen som klassrum är att

- fler barn ska få kunskaper om och intresse för att vistas i skogen.
- fler pedagoger ska få möjlighet att använda skogen i skolundervisningen.
- fler kommuner ska arbeta för att tillgängliggöra skog för barn nära skolor och bostäder.
- uppmärksamma och sprida kunskaper om närnaturens och utomhuspedagogikens alla värden; biologiska, sociala, kulturella och

pedagogiska.

Fortbildningen är kostnadsfri och riktar sig till pedagoger som undervisar i år F-6. Den består av två endagstillfällen i skogen och innehåller utomhuspedagogiska övningar på tema skog i ämnena matematik, svenska, engelska och NO. Mellan dag ett och två har pedagogerna provat och dokumenterat minst en utomhuspedagogisk övning tillsammans med sina elever. Dag två har innehållit fler övningar och sedan avslutats med en diskussion om behovet av att bevara skogar för barn nära skolor och förskolor.

Tio olika naturskolepedagoger har genomfört 181 fortbildningsdagar i utomhuspedagogik för över 1 800 pedagoger från över 110 skolor i 25 kommuner. Detta har lett till att minst 20 000 elever har fått undervisning i naturen!

Projektet har finansierats genom bidrag från Naturvårdsverket och har administrerats av

Naturskyddsföreningens rikskansli. Förhoppningen är att projektet kan fortsätta även under 2011.

TEXT: STINA LINDBLAD
FOTO: ROBERT LÄTTMAN-MASCH

Veta mer?

Stina Lindblad, ordförande
Naturskoleföreningen
stina.lindblad@alvkarleby.se

Naturskoleföreningen

Märta Berg, projektledare
Naturskyddsföreningen
marta.berg@naturskyddsforeningen.se

www.naturskyddsforeningen.se/natur-och-miljo/skog/bevara-barnens-skogar/

Naturskyddsföreningen

Skolforum 2010

För femte året i rad deltog Naturskoleföreningen i år på Skolforum, den stora skolmässan i Älvsjö utanför Stockholm. Under tre dagar var representanter för föreningen på plats för att sälja böcker, berätta om naturskolor i allmänhet och knyta kontakter med andra aktörer inom utomhuspedagogikområdet.

Nytt för i år var att vi delade monter med våra samarbetspartners i Utenavet. I monter fanns representanter från alla Utenavets organisationer. På det viset var vi många som kunde inspirera till mer utomhuspedagogiskt arbete runt om

i landets skolor. Inte minst genom att bjuda in till konferensen Ute är inne 2011 som denna gång går av stapeln i Malmö. Anmälningmöjligheter till konferensen kommer att finnas från januari 2011 på Utenavets hemsida, www.utenavet.se. Anmäl er i tid för att garanterat få en plats!

Kanske känns det konstigt att inspirera till att gå ut genom att stå inomhus i en mässhall. Men vi i Naturskoleföreningen märker att vi når ut genom att vara där. Inte minst genom att böckerna i "Att lära in ute"-serien exponeras. I år var det Att lära in svenska ute som sålde bäst, inte för att flest var intresserade av svenska utan för att många av besökarna i vår monter redan hade de andra böckerna! Det var väldigt roligt att tala med alla dessa pedagoger som använder sig av

böckerna ute i sin verksamhet. Tack till er, ni ger oss kraft att fortsätta utveckla utomhuspedagogiken!

TEXT: STINA LINDBLAD
FOTO: ROBERT LÄTTMAN-MASCH

NATURRUTAN

Snöskulpturer

Inbjudan till Naturskoleföreningens årsmöte 4-6/5 2011 på Laxön i Älvkarleby

-ett möte i hälsans tecken

Mötet inleds onsdagen den 4/6 2011 kl 12-15 med lunch och incheckning, därefter invigning.

Dagarna innehåller, förutom årsmötet, hälsoaktiviteter för knoppen och kroppen. Alla kortare transporter sker per velociped, maten som serveras är närproducerad och ekologisk. Våra tankar släpps fria i en Open Space, en tankesmedja för Naturskoleföreningens framtid där alla kan bidra, vart är vår förening på väg? Upplands naturskolor visar sina aktiviteter,

det blir nedslag i både natur och kultur kring Dalälven. En mängd lokala småföretag kommer, genom sina specialkompetenser, att hjälpa oss genomföra mötet.

Mötet kommer att avslutas fredagen den 6/5 2011 kl 14.

Anmälningsskyltar kommer att finnas på www.naturskola.se i början av 2011.

Välkomna till oss i Uppland!

Läromedel

Att lära in matematik ute, 2005, bok av Uppsala, Falu, Nynäshamns Naturskolor, 140kr.

Beställ på www.outdoorteaching.com

Att lära in engelska ute, 2007, bok av Lotta Carlegård. 140 kr. Beställs på www.outdoorteaching.com

Leka och lära matematik ute. Förskolan. 2007, Bok av Molander, Strandberg, Lättman-Masch, Wejdmark, Bucht, Kjellander. 175 kr. Beställs på www.outdoorteaching.com

Att lära in ute året runt, 2007, bok av Nynäshamns Naturskola, 212 kr. Beställs på www.outdoorteaching.com

Att lära teknik ute, 2009, bok av Carina Brage. Beställs på www.outdoorteaching.com

Att lära in svenska ute, 2010, bok av Lättman-Masch, Wejdmark, Wohlin, Persson, Grantz, Lindblad, Sang. 212kr. Beställ på www.outdoorteaching.com

Naturpedagogik, bok av Germund Sellgren, 409 kr exkl moms, www.epago.se

Utomhusdidaktik, bok av Lundegård, Wickman, Wohlin, Studentlitteratur

Smådjur i Kristianstads vattenrike, häfte 30 kr, 044-13 63 61, naturskolan@utb.kristianstad.se

Vattenriksenurran, 300 kr för 15 st, 044-13 63 61, naturskolan@utb.kristianstad.se

Vattenexperiment, häfte 40 kr, 044-13 63 61, naturskolan@utb.kristianstad.se

Energikompendium, 40 kr, 044-13 63 61, naturskolan@utb.kristianstad.se

Musik-CD, Välkommen in i naturen visor, inklusive not- och texthäfte, Gerd Strandberg tel 018-25 14 74

Musik-CD, Med öppna ögon, Gerd Strandberg tel 018-25 14 74

Sinnenas skog, miljöpedagogik på Pereyra, 60 kr, info@framtidensjorden.se

Smådjur på land, häfte 30 kr, Falu Naturskola, naturskolan@falun.se

Upplev naturen med alla sinnen, både på svenska och engelska, häfte för er som arbetar med funktionshindrade, 125 kr + porto, Vuxenhabiliteringen 018-611 6774

Vattenkort med vattendjur, 50 kr inkl moms, 021- 530 60, jan-christer.svensk@vasteras.se

CD-skiva med vattendjur, bilder att fritt användas, 250 kr inkl moms, 021-530 6, jan-christer.svensk@vasteras.se